

"Mehdî ve Süfyan meseleleri gibi çok meselelerde çok ihtilâf olmuş. Hem rivâyat dahi çok muhteliftir; birbirine zıt hükümler olmuş..." Ayet ve hadislerde istikbale ait hadiselerden, bedihi bir şekilde haber verilmemesinin hikmeti nedir?

"BİRİNCİ ASIL: Yirminci Söz'ün âhirindeki sual ve cevapta izah ettiğimiz meseledir. İcmâli şudur ki:"

"Din bir imtihandır, bir tecrübedir; ervâh-ı âliyeyi ervâh-ı sâfileden tefrik eder. Öyleyse, ileride herkese gözle görülecek vukuatı öyle bir tarzda bahsedecek ki, ne bütün bütün meçhul kalsın, ne de bedihî olup herkes ister istemez tasdike mecbur kalsın. Akla kapı açacak, ihtiyarı elinden almayacak. Zira, eğer tamamen bedâhet derecesinde bir alâmet-i kıyamet görülse, herkes tasdike muztar olsa, o vakit kömür gibi bir istidat, elmas gibi bir istidatla beraber kalır. Sırr-ı teklif ve netice-i imtihan zayi olur."

"İşte, bunun için, Mehdî ve Süfyan meseleleri gibi çok meselelerde çok ihtilâf olmuş. Hem rivâyat dahi çok muhteliftir; birbirine zıt hükümler olmuş."(1)

İmtihan: Kelime olarak deneme, tecrübe etmek, bir şeyin hakikatına ittilâ peyda etmek için çok dikkatle düşünmek ve salâhiyet veya salâhiyetsizliğini anlamak için yapılan teftiş ve tecrübe etmek gibi manalara geliyor. Ya da iyi ve kötüyü temyiz edip iyinin iyi olmasını kötünün de kötü olmasını tescil edip ilan etmektir.

Şayet imtihan olmaz ise iyi ile kötü ayrılmaz eşit bir durumda kalırlar. Eğitimde imtihan çalışkan talebe ile tembel talebenin temyiz ve tefriki için yapılır. Şayet imtihan yapılmaz ise eğitim verimsiz ve kalitesiz hale gelir, çalışkan talebe ile tembel talebe aynı ve eşit bir şekilde kalır.

Aynı şekilde din de bir imtihandır. Dinin imtihanı ise iyi insan ile kötü insan, hayırlı insan ile şerli insanı, kafir insan ile Mümin insanı ayırıştırır ve ayıklar. Nasıl ateş madeni yakınca içindeki kıymetli altın ve cevherler açığa çıkıyor, ama bunun yanında kıymetsiz taş ve topraklarda zayi olup gidiyor. Aynı şekilde din ateşi de insanları yaktığı zaman Ebu Bekir (r.a) gibi kıymetli ve kaliteli insanlar ortaya çıkıyor; bunun yanında Ebu Cehil gibi kıymetsiz ve muzır hayvanlar ateşe gidiyor.

Elbette cevher ve altın gibi kıymetli şeyleri kazanmak için taş toprak nasıl feda ediliyor ise Ebu Bekir (r.a) gibi insanları kazanmak ve açığa çıkarmak için de Ebu Cehil gibi muzır ve şerli insanlar feda edilir. İşte dinin imtihan olması bu manayadır.

Nasıl insanlık içinde cevher kıymetinde olan insanlar ile zararlı hayvan kıymetinde olan insanlar beraber bulunuyorlar, aynen insanının mahiyetinde de insanı en yüksek makamlara çıkaracak kabiliyetler ile en aşağı düşürecek süfli hissiyatlar beraber bulunuyor. İşte şu kabiliyetlerin tefrik ve temyizi için yani biribirinde ayrışıp ayıklanması için imtihan gereklidir. İmtihanın da insanı kabule mecbur edecek kadar açık ve sarıh olmaması gerekir.

Üniversite imtihanında sorular ne aklın çözemeyeceği kadar karmaşık ve kapalı ne de herkesin çözebileceği kadar basit ve açıktır. Sorular öyle bir ayardadır ki çalışkan talebe ile tembel talebe arasındaki fark ayrılсын, cevher gibi kabiliyetler ile kokuşmuş kabiliyetler biribirinden ayıklansın.

İşte dinin hakikatleri de bu ayardadır. Dinin hakikatleri ne aklın anlamayacağı kadar kapalı ve karmaşık ne de herkesin mecburen kabul edeceği kadar açık ve nettir. Peygamber Efendimiz (asm)'in istikbale dair haberleri insanları imana mecbur kılacak kadar açık ve net olmadığı gibi, aklın göremeyeceği kadar da kapalı ve muğlak değildir. Belki imana ve hidayete hevesli ve kabiliyetli olan müminlerin göreceği kadar açık bir derecededir.

Mehdi ve deccal de aynı bir ayar ve üslup ile bildirilmiş ki ne insanın göremeyeceği kadar tam kapalı ne de insanı imana mecbur edecek kadar tam açık. Tam kapalı ve tam açık olmak imtihana zıt bir durumdur.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz, Üçüncü Dal](#).